SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Asia: **HE 258/2016** Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 30 luvun 13 §:n muuttamisesta

Lakivaliokunnan kuuleminen 10.2.2017 klo 9.15

Suomen Asianajajaliitto kannattaa oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista rikoslain 30 luvun 9 a §:n mukaiseen törkeään kirjanpitorikokseen hallituksen esityksen mukaisesti.

OECD:n lahjonnanvastainen työryhmä on suositellut rikoslain muuttamista siten, että siinä säädettäisiin oikeushenkilöille rangaistusvastuu rikoslain 30 luvun kirjanpitorikoksesta, törkeästä kirjanpitorikoksesta, tuottamuksellisesta kirjanpitorikoksesta, tilintarkastusrikoksesta sekä kirjanpitolaissa tarkoitetusta kirjanpitorikkomuksesta. Suositus perustuu OECD:n yleissopimuksen 8 artiklaan, joka velvoittaa sopimuspuolet kieltämään sellaisia kirjanpitoon liittyviä menettelyjä, jotka tehdään tarkoituksena lahjoa ulkomainen virkamies tai peittää sellainen lahjonta. Lisäksi 8 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot määrittämään tehokkaat, tekoon oikeassa suhteessa olevat ja riittävät siviilioikeudelliset, hallinnolliset tai rikosoikeudelliset seuraamukset lahjontaan liittyvistä yritysten kirjanpitoon liittyvistä harhaanjohtavista tiedoista. Oikeushenkilöön kohdistettavasta vastuusta artiklassa ei nimenomaisesti määrätä.

Oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista koskemaan kirjanpitorikoksia on käsitelty oikeusministeriön 20.2.2015 julkaistussa mietinnössä (”Lahjusrikoksia koskevien säännösten eräät muutostarpeet”, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2015, jäljempänä ”mietintö”).

Esityksen mukaan kirjanpitorikosta koskevilla rangaistussäännöksillä annetaan rikosoikeudellista suojaa kirjanpidon oikeellisuudelle, mutta taustalla on myös pyrkimys suojata mm. sidosryhmiä, kuten luotonantajia, omistajia ja veronsaajaa niihin kohdistuvilta muilta rikoksilta.

Esityksen ja mietinnön mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevissa rikoslain muutoksissa on noudatettu johdonmukaisesti lähtökohtaa, jonka

mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuu voi tulla kysymykseen vain rikoslaissa rangaistavaksi säädettyjen tekojen kohdalla. Lisäedellytyksenä on pidetty sitä, että kyse on vakavasta ja suunnitelmallisesta rikollisuudesta. Tästä syystä kirjanpitorikkomuksen ei ole katsottu edellyttävän oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Vastaavasti perusmuotoisen kirjanpitorikoksen kohdalla oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamista ei pidetty tarkoituksenmukaisena oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettäessä (HE 95/1993 vp). Esityksen mukaan tätä on pidetty edelleen lähtökohtana ja perusmuotoisen kirjanpitorikoksen kohdalla yksilöllistä rangaistusvastuuta voidaan pitää riittävänä. Samoin on katsottu tuottamuksellisen kirjanpitorikoksen ja tilintarkastusrikoksen osalta, eikä niihin ole katsottu tarpeelliseksi ulottaa oikeushenkilön rangaistusvastuuta.

Esityksessä ja mietinnössä on katsottu, että törkeissä kirjanpitorikoksissa on kyse vakavammista teoista, joiden kohdalla yksilövastuuseen perustuva rangaistusvastuu ei välttämättä kaikissa tilanteissa kohdistu oikeudenmukaisesti, eikä ole riittävää. Törkeässä kirjanpitorikoksessa on mahdollista, että oikeushenkilö voisi saada hyötyä kirjanpidon virheellisistä merkinnöistä esimerkiksi vältettyjen verojen tai totuudenvastaiseen taloudelliseen tilanteeseen perustuvista liiketoimista. Törkeän kirjanpitorikoksen tekotavat osoittavat perusmuotoista kirjanpitorikosta suurempaa rikosoikeudellista moitittavuutta. Tekoja voidaan pitää vakavina, koska ne vaikeuttavat oikean ja luotettavan tiedon saamista yrityksen taloudellisesta tilasta ja voivat vaikeuttaa rikosvastuun kohdentamista, heikentää velkojien asemaa ja vaikeuttaa verojen määräämistä sekä työntekijöiden palkka-asioiden selvittämistä.

Edellä esitetyn perusteella Asianajajaliitto pitää perusteltuna oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottamista törkeään kirjanpitorikokseen. Oikeushenkilön rangaistusvastuun laajentamista muihin kirjanpitorikoksiin tai -rikkomukseen tai tilintarkastusrikokseen ei sen sijaan voida pitää perusteltuna esityksessä esitetyllä tavalla.

Helsingissä 7. päivänä helmikuuta 2017

Suomen Asianajajaliitto

Ville Kivistö
asianajaja, varatuomari
Nurmijärvi